SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2331

av Clara Aranda m.fl. (SD)

Familjerätt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en barndomsgaranti och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nollvision mot barnmisär och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en vårdnadshavare som utsatt sitt barn för hedersrelaterat våld ska fråntas sitt vårdnadshavarskap och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvent värna barns rätt till sitt biologiska ursprung och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör bekämpa all form av EU-styrning av den svenska familjepolitiken och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningar för att fastställa föräldraskapet och vårdnaden så tidigt som möjligt under graviditeten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna för att en känd fader till ett barn per automatik ska tillerkännas gemensam vårdnad tillsammans med barnets moder om det är till barnets bästa och det inte finns uppenbara skäl emot det och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en man som tror sig vara far till ett barn ska ha rätt att väcka talan och begära ett faderskapstest samt att han direkt ska fastställas som far till barnet om ett positivt testresultat kan uppvisas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tvister kring vårdnad i första hand ska lösas genom familjemedling och domstolsmål undvikas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en särskild stödperson bör utses åt barnet senast i samband med familjemedling och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ge märkbara konsekvenser ifall en skriftlig överenskommelse mellan vårdnadshavare gällande vårdnad, boende och omsorg frångås och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda om barn ska tilldelas ett eget juridiskt ombud vid processer som uppstår vid familjekonflikter och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att utse specialiserade domare vid vårdnadstvister och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en person som är dömd för sexualbrott mot barn bör fråntas rätten till vårdnad om egna eller andras barn och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en mer rimlig nivå på ersättning till vigselförrättare kan se ut och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge borgerliga vigselförrättare möjlighet att förrätta vigsel av svenska brudpar i de nordiska grannländerna och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dra in vigselrätten för samfund som tillåter eller främjar organiserade sexköp och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kammarkollegiet ska följa upp och verka för att parallella vigselceremonier inte förekommer vare sig direkt eller indirekt och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med utgångspunkt i promemorian Några bodelningsfrågor (Ds 2005:34) utreda möjligheterna till en effektivare bodelningsprocess med en rimlig bortre tidsgräns och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur betänketiden vid skilsmässa kan tas bort i de fall det inte finns barn under 16 år och endast den ena maken vill skiljas och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur betänketiden vid skilsmässa kan tas bort i de fall det förekommer våld eller liknande brott mot person inom äktenskapet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett digitalt register för testamenten och framtidsfullmakter kan införas och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda den avlidnes integritet genom lagstadgad skyldighet att hålla känsliga digitala dokument som tillhört den avlidne hemliga och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör informera pensionärer om hur de kan hantera sin digitala egendom och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta skriftlighets- och bevittnandekrav för fullmakter avseende större ekonomiska åtaganden och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över systemet för rätt till ekonomisk ersättning till den enskilde vid skada då det brister i gode mäns och förvaltares uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en rimlig maximal gräns för antalet personer en god man eller förvaltare får företräda och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det enklare att avsäga sig sitt uppdrag som god man eller förvaltare och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa en rutin för att göra den gode mannen medveten om uppdragets bredd och tillkännager detta för regeringen.

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt stärka arbetet mot barnäktenskap och tvångsäktenskap och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Familjen är, med sin omhändertagande, kulturförmedlande och fostrande roll, samhällets viktigaste och mest grundläggande gemenskap. Trygga familjer är en nödvändig förutsättning för harmoniska samhällsförhållanden. Politikens uppgift är att stötta familjerna utan att inkräkta på deras handlingsfrihet men också att skapa starka skyddsnät och stödja barnen i de fall då föräldrarna sviker sitt ansvar eller då familjen av någon anledning fallerar.

Familjen är en privat sfär, och politiken och samhället ska i så liten utsträckning som möjligt styra eller lägga sig i människors privatliv och familjeliv. Finns det däremot omständigheter i familjer eller föräldraskap som inte fungerar ska samhället och politiken ge möjligheter som kan bidra till att vända det till en fungerande situation och fungerande föräldraskap.

Barndomsgaranti och nollvision mot barnmisär

Den centrala utgångspunkten för Sverigedemokraternas familjepolitik är att barnens bästa alltid sätts i första rummet. En nollvision mot barnmisär bör vara lika självklar som exempelvis en nollvision mot dödsfall i trafiken. Sverigedemokraterna finner det därför nödgat att införa en barndomsgaranti. Inom denna barndomsgaranti så ställer samhället fram en nollvision mot diskriminering, mobbning och trakasserier. Det borde vara en självklarhet att samhället ska skydda barn från fysiskt och psykiskt våld samt även sexuella övergrepp, misskötsel och utnyttjande. Samhället borde även som utgångspunkt garantera barn en stabil och säker uppväxt med båda föräldrarna.

För att förverkliga denna garanti borde staten bistå kommunerna för att utveckla och förbättra föräldraskapsstödet. Det finns redan i dag en frivillig föräldrautbildning som tyvärr är väldigt underutnyttjad. Det borde vara en självklarhet att vårda och ta hand om sina egna barn på ett fullgott sätt men trots det så är det dessvärre så att många barn far illa, även av sina föräldrar. Vanor och mönster från kulturer där värderingarna avviker från svensk lag och grundläggande värderingar har gjort sig gällande i stor utsträckning i

Sverige. Några av dessa värderingar som råder i Sverige är exempelvis principer såsom alla människors lika värde, jämställdhet, barns starka rättigheter samt självständighet. Normer och värderingar som avviker från detta förekommer i andra kulturer, vilket försätter barn i ett dåligt utgångsläge.

Det är inte längre ovanligt att föräldrar medverkar till att barn utsätts för exempelvis könsstympning, niqab, utegångsförbud eller förbud mot att vistas i badhus där båda könen vistas. Det förekommer tyvärr även vanvård och andra missförhållanden när det gäller barn till föräldrar som inte kommer från andra kulturer.

Det befintliga föräldraskapsstödet är en bra förmån som ges av kommunerna. Den befintliga föräldrautbildning som ges i kommuner behöver dock uppdateras så att det där tydligt ingår vad föräldraskap innebär och omfattar, vad föräldraansvaret utgörs av och vilka lagar som gäller i Sverige som föräldrar har att rätta sig efter. Barnets rätt till trygghet, omsorg och goda uppväxtvillkor ska stå i centrum. En barndomsgaranti och en nollvision mot barnmisär bör vara vägledande principer för familjepolitiken.

En vårdnadshavare som utsatt sitt barn för hedersrelaterat våld ska fråntas sitt vårdnadshavarskap

Hedersrelaterat våld kan bestå av fysiska, psykiska och sexuella övergrepp. Dessa handlingar är redan idag straffbara men hedersrelaterat våld är ofta svårt att komma till bukt med till följd av att hedersvåld ofta sker i det fördold och förstärks av kulturella strukturer. Det kan vara tvångsäktenskap, hot, misshandel, våldtäkt, mord eller mordförsök. Hedersvåld eller hotet om våld används inte sällan för att kontrollera och bestraffa den som man anser skadat familjens eller släktens heder. Vi i Sverigedemokraterna menar å det starkaste att inget sådant ska kunna accepteras i Sverige.

Under senare år har lagstiftningen mot hedersrelaterat våld och förtryck stärkts. Trots detta förekommer fortfarande allvarliga fall där barn utsätts för hedersrelaterat våld av sina vårdnadshavare. Har en vårdnadshavare trots detta inte förändrat sin syn och sitt beteende i fråga om hur vårdnaden om barn på bästa sätt ska ske, ska vårdnadshavarskapet anses förbrukat om en vårdnadshavare utsatt sitt barn för hedersrelaterat våld. Barnets skyddsbehov måste väga tyngst.

Konsekvent värna barns rätt till sitt biologiska ursprung

Moderskap och faderskap uppfyller viktiga funktioner och är någonting positivt. Att sudda ut eller negligera det vore att ta ifrån människor något av det mest grundläggande i livet, och det vore också att ta ifrån barn deras rättigheter. Barn har rätt till och ska ha tillgång till sitt biologiska ursprung. Det biologiska arvet har stor betydelse för rättigheter såsom arv men också för att veta mer om sitt genetiska arv i form av exempelvis risk för sjukdomar.

Det finns förslag som syftar till att ge sociala föräldrar utökade rättsliga befogenheter. Sådana förändringar kan ha allvarliga baksidor, exempelvis genom att försvåra för eller utestänga den biologiska föräldern, vilket vore negativt både för barnet och för den biologiska föräldern. De riskerar också att skapa eller förvärra konflikter i familjer mellan biologiska och sociala föräldrar samt andra anhöriga.

Är de vuxna inte överens riskerar konflikter mellan vuxna kring barnet att leda till ökad stress och psykisk ohälsa hos barnet. Det finns redan i dag möjligheter att skapa goda överenskommelser mellan biologiska och sociala föräldrar samt mellan andra berörda kring barnet så. Lagen bör därför utformas med barnets rättigheter och intressen som utgångspunkt vilket inkluderar att värna barnets rätt till sitt biologiska ursprung.

Regeringen bör bekämpa all form av EU-styrning av den svenska familjepolitiken

Samhället och politiken ska på ett rimligt sätt stötta familjer om familjesituationen eller föräldraskapet inte fungerar. Det sagt så är familjen som utgångspunkt en privat sfär. Samhället kan dock ibland var tvunget att ingripa men detta ingripande är något som enbart borde göras på nationell nivå. Institutionerna i EU ska inte lägga sig i familjepolitiken i Sverige då det är orimligt att internationella organisationer ska ha synpunkter på svenska, privata familjeförhållanden.

På allt fler områden skapas på EU-nivå, förslag och regler som innebär styrning på individnivå. Det gäller även familjepolitiken. Förslag om gemensamma regler kring föräldraskap i gränsöverskridande situationer samt införande av europeiska intyg på familjerättens område har motiverats med att förenkla för människor som rör sig mellan

medlemsstater. Sådana förslag kan emellertid också få långtgående konsekvenser för den nationella familjerätten.

Det finns betydande risker med att Sverige förlorar sin självbestämmanderätt när det kommer till familjepolitiska frågor. En sådan risk är att barnperspektivet förminskas i förmån för fokus på vuxnas anspråk och rättigheter. Barns tillgång till sitt genetiska ursprung kan också försvåras eller åsidosättas genom en förflyttning av bestämmandet till EU-nivå. Ytterligare nackdelar med att på EU-nivå styra familjepolitik är att EU-lagstiftningen riskerar att byggas på och utökas över tid så att nationellt självbestämmande och familjernas eget handlingsutrymme successivt förminskas. Detta vänder vi oss kraftfullt emot. Sverige bör därför fortsatt motsätta sig ökad EU-styrning av den svenska familjepolitiken och värna medlemsstaternas rätt till självbestämmande i dessa frågor.

Fastställa föräldraskapet och vårdnaden så tidigt som möjligt under graviditeten

Att fastställa föräldraskapet så tidigt som möjligt innebär att barnet har godare förutsättningar för en uppväxt med båda av föräldrarna, samtidigt som det förbättrar barnets rätt till kunskap om biologiskt ursprung så tidigt som möjligt. Det är även av stor vikt för familjerättsliga frågor såsom arv. Ett tidigt fastställt föräldraskap säkrar barnets rätt till sitt biologiska ursprung samt rätten till försörjning och arv. Det finns även psykologiska och medicinska aspekter för barnet av att känna till sin bakgrund.

Så snart en graviditet är bekräftad är också den gravida kvinnan av uppenbara skäl fastställd som barnets mor. Om hon har en make fastslås denne per automatik som barnets far. Om hon däremot är ogift måste faderskapet fastställas genom en särskild registrering. Detta gäller även om de blivande föräldrarna är registrerade som sammanboende. Ett sådant fastställande av faderskap kan enligt nuvarande regelverk påbörjas tidigast två månader innan barnet är beräknat att födas. Detta medför bland annat en risk för formella komplikationer i de olyckliga fall då endera föräldern avlider innan faderskapet är fastställt. Det kan handla om ett arv som går förlorat eller att barnet plötsligt står utan vårdnadshavare. I båda fallen innebär det helt onödiga juridiska svårigheter i en situation som redan är djupt tragisk för alla inblandade.

Därtill gäller att det för många föräldrapar upplevs såväl märkligt som frustrerande och i vissa fall hindrande att det som för dem är självklart, att de båda är blivande föräldrar, inte är formaliserat och att det därmed inte går att hänvisa till. Exempelvis skulle ett förslag som en rätt för blivande fäder att ta ledigt för att närvara vid en ultraljudsundersökning inte vara verksamt om faderskapet inte redan var fastställt.

Blivande föräldrar bör rimligen frivilligt kunna fastställa faderskapet så snart graviditeten konstaterats. Dessutom bör det vara en rutinåtgärd att erbjuda hjälp med detta vid de första kontakterna med mödravården och att processen ska moderniseras och förenklas.I dag görs normalt inga medicinska undersökningar av huruvida personen som utger sig för att vara pappa till barnet verkligen är den biologiska pappan. Därför skulle inte ett möjliggörande av tidigare registrering av faderskap medföra någon förändring gällande säkerhet. En utredning kring faderskap bör endast ske i de fall det finns oklarheter. Om föräldrarna är eniga bör det därför gå att fastställa faderskapet på ett enkelt sätt och så tidigt som möjligt.

Det bör utredas ifall en lämplig myndighet bör ges möjlighet att fastställa vårdnaden så tidigt som möjligt under graviditeten när förutsättningarna för detta är uppfyllda. Barnets rättsliga ställning bör vara så tydlig som möjligt och detta kan tillförsäkras genom att fastställa föräldraskap redan före födelsen.

Faderskapstest

Det bör vara rutin inom mödravården att inleda processen om fastställande av faderskapet i de fall föräldrarna ger sitt medgivande. När barnets fader är känd och faderskapet är fastställt innan födseln av barnet så bör vårdnaden om barnet från och med barnets födelse också bli gemensam, om det inte finns uppenbara skäl för att den inte ska bli det.

Ett barn har rätt till båda sina föräldrar. Det förekommer att fadern inte upplyses om att han blivit far till ett barn. Det finns även fall där det är osäkert vilken man som är far till ett barn. I de fallen en man får kännedom om att ett barn fötts som han skulle kunna vara far till, så bör det vara både möjligt och enkelt för honom att få det undersökt om han är fadern till barnet. Regeringen bör därför ta initiativ till en lagändring som innebär att en man som tror sig vara far till ett barn ska ha rätt att väcka talan och begära ett faderskapstest samt att han direkt ska fastställas som far till barnet, om ett positivt testresultat kan uppvisas.

Om det är till barnets bästa ska målet vara att föräldrarna har gemensam vårdnad. Det borde vara en självklarhet att barn ska ha rätt till båda sina föräldrar. Det bör vara rutin inom mödravården att inleda processen om fastställande av faderskapet i de fall föräldrarna ger sitt medgivande. När barnets fader är känd och faderskapet är fastställt innan födseln av barnet så bör vårdnaden om barnet från och med barnets födelse också bli gemensam, om det inte finns uppenbara skäl för att den inte ska bli det.

Ett barn har rätt till båda sina föräldrar. Det förekommer att fadern inte upplyses om att han blivit far till ett barn. Det finns även fall där det är osäkert vilken man som är far till ett barn. I de fallen en man får kännedom om att ett barn fötts som han skulle kunna vara far till, så bör det vara både möjligt och enkelt för honom att få det undersökt om han är fadern till barnet. Regeringen bör därför utreda en lagändring som innebär att en man som tror sig vara far till ett barn ska ha rätt att väcka talan och begära ett faderskapstest samt att han direkt ska fastställas som far till barnet, om ett positivt testresultat kan uppvisas.

Familjemedling, stödperson för barn, utbildning av familjemedlare och märkbara konsekvenser för att bryta en överenskommelse

Kommunens familjerättsenhet bör vid separationer sammankalla berörda parter till samarbetssamtal som ska vara obligatoriska, i syfte att enas för barnets bästa. Stöd från familjerättens sida bör ges till båda parter inom samarbetssamtalen i syfte att nå enighet. Detta genom att en modell införs där parterna ska delta i samarbetssamtal. Utgångspunkten är att barnets bästa ska uppnås vid separation, gällande vårdnad och boende, samt att delad vårdnad ska vara norm.

Regeringens förslag i propositionen Ett stärkt barnrättsperspektiv i vårdnadstvister (prop. 2020/21:150) innebär obligatoriska informationssamtal, vilket närmar sig vårt förslag om familjemedling, men det når inte hela vägen fram. Vi vill se en mer långtgående familjemedling kring vårdnad, enligt modell från norsk "mekling".

När en vårdnadshavare blir kallad av sociala myndigheter för samarbetssamtal om barnets boende, umgänge och omsorg så ska vid en överenskommelse ett skriftligt avtal ingås som ska vara juridiskt bindande till dess att en annan skriftlig överenskommelse avtalats eller ett annat juridiskt beslut tagits mellan vårdnadshavarna. I dag kan en överenskommelse som sker under familjemedlingen brytas av den ena parten.

Sverigedemokraterna anser det vara ett ohållbart system och det fokuserar inte på vad som är bäst för barnet. Ett schema om vårdnad ska gälla fram tills att något annat är avtalat, och det ska inte gå att bryta den aktuella överenskommelsen utan rättsliga konsekvenser.

En separation kan vara en upprivande och svår tid för en familj, inte minst för barnen. Forskning visar att konflikter och dålig kommunikation mellan föräldrar ökar riskerna för en negativ känslomässig och social utveckling hos barn. Möjlighet finns att förbättra situationen för dessa barn och undvika långa rättsprocesser med både ekonomisk och emotionell påfrestning som följd. Detta genom att ge vårdnadshavarna möjlighet att i stället hitta samförståndslösningar i de fall konflikter kring vårdnad och liknande uppstår. Parterna bör ges stöd av familjerätten för att finna samförstånd.

Tidig medling används i Norge med goda resultat. Det bör även kunna göras i Sverige. Viktigt är att nå föräldrar på ett tidigt stadium av separationen, då bäst förutsättningar finns för att kunna nå samförstånd. Därför bör en modell införas som sammankallar berörda parter till familjemedling på socialtjänsten, i syfte att enas för barnets bästa. Detta redan så snart det står klart att föräldrarna flyttat isär.I samband med detta bör också en särskild stödperson utses åt barnet. Barn över 16 år ska själva kunna påverka den egna livssituationen, och stor hänsyn ska där tas till vad barnen själva önskar när det kommer till boende och omvårdnad.

Då föräldrar bråkar och har svårt att komma överens används ett barn ofta som vapen mot den andre föräldern. Där hamnar barnet i lojalitetskonflikt, vilket blir påfrestande. Barn har rätt att älska och ha tillgång till båda föräldrarna. Enligt lagen ska fokus ligga på barnets bästa.

Deltagande i familjemedling ska utgöra ett villkor för att få sin sak prövad i domstol gällande vårdnad, boende och umgänge. I dag erbjuds frivilliga samarbetssamtal, men det är föräldrarna själva som måste ta initiativ till dessa. Ofta sker det först i ett senare skede, då konflikten redan kan vara djup, vilket leder till svårigheter att komma överens. Dessutom kan den ena eller båda parter neka till samarbetssamtal utan vidare konsekvenser.

Tilldela barn ett eget juridiskt ombud vid vårdnadstvister

Sverigedemokraterna står på barnens sida vid en konflikt mellan två vårdnadshavare. Fokus ska ligga på barnens välbefinnande, men tyvärr blir barn många gånger ett redskap mellan två föräldrar i en infekterad konflikt dem emellan. Flera olika instanser har pekat på att det finns brister i fråga om att tillgodose barns rättigheter i rättsliga processer, och vi måste verka för att barnens talan får större utrymme än vad som sker i dag. Detta kan förbättras genom att barnen har rätt till ett eget juridiskt ombud.

Förslaget om att barn ska ha rätt till ett eget juridiskt ombud var aktuellt i betänkandet SOU 2017:6, utan åtgärd från den dåvarande regeringen. Sverigedemokraternas linje är att kan vi stärka barnens rättigheter i en redan utsatt situation så ska vi också agera i den riktningen. När det gäller umgänge, bostad och vårdnad ska fokus ligga på vad som är bra för barnet, inte föräldrarna. Vi måste även säkerställa att rätt kompetens dömer i dessa komplexa mål.

Utred förutsättningarna för att utse specialiserade domare vid vårdnadstvister

Barnets bästa ska alltid vara i fokus, och från rättssamhället ska barn och vårdnadshavare känna en trygghet i en rättvis process som inte skiljer sig åt oavsett var i Sverige man får sin sak prövad. Frågor som är komplexa kan uppstå rörande barns välbefinnande och ska behandlas med en varsamhet då traumatiska händelser i ett barns liv kan sätta livslånga spår som kan skapa försvårande omständigheter även som vuxen. För att utöka kunskapsnivån och för att domstolsbeslut inte ska skilja sig nämnvärt åt oavsett var tvistemål prövas så bör särskilda specialiserade domare handha avancerade tvistemål rörande vårdnad, boende och vård av barn.

Vi förespråkar att regeringen i ett första steg går vidare med att utreda möjligheterna att utse så kallade familjerättsdomare som ska hantera ärenden rörande tvistemål där barn är inblandande. Det kan finnas behov av kunskapsinsatser och andra åtgärder innan man tilldelas ett mandat att verka som familjerättsdomare. Regeringen bör gå vidare med att utreda möjligheterna att inrätta specialiserade domstolar i tvistemål där barn är inblandade, men i form av att utreda specialiserade domare, inte domstolar. Rätt expertis

ska döma i den här sortens tvister, så att avgöranden inte skiljer sig åt beroende av var de görs och vem som dömer i processer där barn är involverade.

Förlorad rätt till vårdnad om egna eller andras barn för en person dömd för sexualbrott mot barn

Barnets bästa ska alltid beaktas. Barns rätt till trygghet, säkerhet och ett normalt liv utan övergrepp anses som självklart för de allra flesta. Trots detta förekommer det att barn lever i dåliga förhållanden och utsätts för övergrepp eller att risken är överhängande. Det finns skäl att stärka den familjerättsliga politiken när det gäller skydd från missförhållanden, negativ påverkan och övergrepp.

Det förekommer att vårdnadshavare inte månar om barn utan tvärtom utsätter dem för fara och övergrepp. Har en vårdnadshavare begått sexualbrott mot barn finns risken att det upprepas. Barnets rätt till trygghet och skydd måste väga särskilt tungt vid bedömningar av vårdnadsfrågor. Därför ska en person som är dömd för sexualbrott mot barn fråntas rätten till vårdnad om egna eller andras barn. Ett sådant skydd för barn är en naturlig utgångspunkt i en familjerätt som sätter barnets bästa främst. Barn ska inte behöva leva med osäkerheten att en person som begått sexualbrott mot barn samtidigt kan utöva vårdnad över barn. När barns trygghet och en dömd gärningsmans intressen ställs mot varandra ska barnets skydd alltid väga tyngst

En mer rimlig nivå på ersättning till vigselförrättare

Att förrätta en vigsel är ett viktigt uppdrag. Många personer väljer en borgerlig vigsel, och därför bör efterfrågan på vigselförrättare på bättre sätt mötas. Även om det är ett hedersuppdrag att få viga par så bör möjligheten att få förrätta vigsel i högre grad mötas.

Länsstyrelsen ersätter borgerliga vigselförrättare med 110 kronor för en vigsel samt med 30 kronor ytterligare per vigsel om flera vigslar förrättas samma dag. Ersättningen har inte ändrats på över 30 år. Summan är anmärkningsvärt låg, exempelvis jämfört med arvoden för andra uppdrag inom det allmännas försorg som privatpersoner eller förtroendevalda kan ha.

Själva vigselförrättningen tar tid. I många fall innebär den en resa samt förläggning till helg, då vigselförrättaren får avstå från andra aktiviteter. En alltför låg ersättning kan leda

till ett lägre intresse för att ta vigselförrättaruppdrag. Med anledning av detta bör möjligheterna till en mer rimlig ersättningsnivå för vigselförrättare ses över.

Vigselförrättande i de nordiska grannländerna

Det förekommer önskemål om vigselförrättande av svenska vigselförrättare där Sveriges gräns passeras till ett närliggande land, eller i ett närliggande land. Det kan exempelvis gälla då svenska par bor i Sverige men vill gifta sig på andra sidan en närliggande landsgräns.

Enligt Skatteverket gäller för borgerliga vigselförrättare att länsstyrelsen i varje län förordnar borgerliga vigselförrättare. Enbart den som är förordnad av länsstyrelsen är behörig att förrätta en borgerlig vigsel, och behörigheten gäller i hela landet. Enligt gällande lag (1904:26) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap kan regeringen bestämma att en diplomatisk eller konsulär tjänst eller en befattning som präst ska vara förenad med en behörighet att i en främmande stat förrätta vigsel enligt svensk lag. Regeringen kan även genom ett särskilt förordnande ge en lämplig person en sådan behörighet. Om svenska vigselförrättare fick viga svenska medborgare utomlands skulle det underlätta i hög grad för de som av olika skäl önskar eller behöver viga sig i ett närliggande land.

Dra in vigselrätten för samfund som tillåter eller främjar organiserade sexköp, och Kammarkollegiet ska aldrig acceptera parallella ceremonier

Vigselrätten är ett offentligt förtroendeuppdrag som endast ska tillkomma samfund som fullt ut respekterar svensk lagstiftning. Under lång tid har problem förekommit med att religiösa ledare i Sverige på olika sätt motverkar svenska regler och det som allmänt sett gäller för vigsel mellan två personer som älskar varandra. Det har uppmärksammats att organiserade former av så kallade tillfälliga äktenskap eller andra äktenskapsliknande arrangemang förekommer i miljöer där religiösa företrädare medverkar eller där verksamheten sker med koppling till religiösa sammanhang. Sådana upplägg kan i praktiken innebära ett utnyttjande av kvinnor och riskerar att bidra till parallella normsystem som står i strid med svensk lag och synen på jämställdhet. Det har också uppdagats att det förekommer att vissa religiösa församlingar kräver tillstånd från en

manlig släkting för att vuxna kvinnor ska få gifta sig. Detta ska inte på något sätt godkännas i Sverige.

Kammarkollegiet har bland annat i uppdrag att fatta beslut om att ge trossamfund tillstånd att förrätta vigsel. Myndigheten förordnar också präster och andra befattningshavare till vigselförrättare. Vid förordnande av vigselförrättare ska de säkerställa att de blivande vigselförrättarna har nödvändiga kunskaper för uppdraget samt genomföra kunskapskontroller om hur vigseln ska gå till. I samband med detta bör myndigheten också ges tydliga förutsättningar att säkerställa att vigslar sker i enlighet med svensk lag och på jämställda grunder.

Äktenskapslagstiftningen i Sverige hänger nära samman med utvecklingen av kvinnans rättigheter och jämställdhet med mannen. Äktenskapet är en värdefull förening mellan två människor och ska värderas högt. Samfund som tillåter eller främjar organiserade sexköp ska inte inneha vigselrätt. Kammarkollegiet ska inte heller vare sig direkt eller indirekt acceptera parallella ceremonier där en man godkänner om en kvinna får gifta sig eller inte, eller andra ordningar som står i strid med svensk lagstiftning och grundläggande jämställdhetsprinciper. Det svenska systemet för äktenskap och vigsel ska värnas.

Åtgärder för att motverka ekonomiskt våld i nära relationer

Vi måste verka för en fortsatt kontinuitet i arbetet mot allt sorts våld. Ett växande samhällsproblem är det ekonomiska våldet i nära relationer, och det är ett våld som oftast drabbar kvinnor. Det ekonomiska våldets syfte består oftast av att skada den andra partens ekonomi, välmående och i vissa enskilda fall relationen man har med de gemensamma barnen.

Bodelningsprocesser som drar ut på tiden innebär stora problem för den enskilde, vilket oftast är ett resultat när makarna inte är överens eller när den ena parten förhindrar bodelning när skilsmässan varit oönskad. Bodelningsprocessen kan användas för att utföra psykiskt och ekonomiskt våld mot den man skiljer sig ifrån.

När det varit fråga om utnyttjande, våld och/eller ekonomiskt våld är det av särskild vikt att den utsatta inte försätts i än större problem såsom en förhalad bodelningsprocess, men tyvärr är det inte sällan just det som sker, vilket kan leda till att den ena parten skuldsätts under en lång tid efter bodelningsprocessens avslutande.

Det är av betydande vikt att en bodelning sker skyndsamt; det är ofta kvinnor som sätts i en besvärlig sits där bodelningen många gånger blir ett redskap för männen att på olika sätt åsamka obehag och skada för kvinnorna. Det behövs bättre regler för en rimlig och jämställd bodelningsprocess.

Sverigedemokraternas förslag om ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen bör ta de initiativ som krävs för att säkerställa en välfungerande, effektiv och rättssäker ordning för bodelningar och se över möjligheten att införa en rimlig bortre tidsgräns bifölls av riksdagen i april 2023. Frågan har därefter beretts vidare, men problemen med utdragna bodelningsprocesser kvarstår alltjämt. Regeringen bör därför återkomma med förslag som säkerställer en välfungerande, effektiv och rättssäker ordning för bodelningar samt överväga införandet av en rimlig bortre tidsgräns.

Betänketid före en skilsmässa

Dagens äktenskapsbalk stipulerar att äktenskapsskillnad ska föregås av betänketid i vissa fall. Betänketid på minst sex månader gäller om båda parter är överens om att skiljas om de båda begär det eller om någon av makarna varaktigt bor tillsammans med ett eget barn under 16 år som står under den makens vårdnad. Äktenskapsskillnad ska också föregås av betänketid om skilsmässan är begärd av enbart den ena maken.

I Sverige är man fri att gifta sig med vem man vill, eller att inte gifta sig. Man bör därför ha samma frihet att skilja sig. Det är dock rimligt med ett förfarande som innefattar viss betänketid i de fall det finns barn under 16 år inblandade, men det skapar onödiga hinder i andra fall.

Betänketiden blir också problematisk i de fall det förekommer våld, hot, trakasserier eller liknande inom äktenskapet. I dessa fall bör det vara möjligt att skilja sig omgående även om någon av makarna har barn under 16 år. Det torde under alla omständigheter vara för barnets bästa att inte behöva stanna längre än nödvändigt i en hemsituation där våld sker.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning som undersöker hur förändringar av betänketiden kan ske både i de fall ingen av makarna har vårdnaden av barn under 16 år och i de fall det förekommer våld eller andra liknande brott mot person inom äktenskapet.

Register för testamenten och framtidsfullmakter, skydda avlidnas integritet och informera pensionärer om hantering av digital egendom

Det finns fördelar med att inrätta ett frivilligt register för testamenten och framtidsfullmakter. Testamenten och framtidsfullmakter upprättas i dag ofta med hjälp av banker, begravningsbyråer eller andra privata aktörer men kan också upprättas privat. De ska vara skriftliga och bevittnade för att vara giltiga när en bodelning ska ske eller bankärenden utföras, och därför måste dokumenten finnas i original.

Många gånger förvaras dokumentet i hemmet eller i ett bankfack, men ordentliga föreskrifter för hur bankerna ska hantera dessa bankfack vid innehavarens bortgång saknas. Tyvärr händer det att testamenten kommer bort eller inte hittas. Det kan bero på olika saker. Exempelvis kan testatorn ha ångrat sig och förstört dokumentet, men det kan också vara så att någon som sett sig missgynnad av testamentet valt att låta det försvinna.

De som är sjuka en tid innan sin bortgång lämnar inte sällan över ansvar för ekonomi och liknande till någon annan, vilket innebär att fler än författaren kan ha tillgång till testamentet. Även om arvingar vet om att den avlidne har skrivit ett testamente och kanske även vad det innehåller måste handlingen finnas fysiskt för att gälla. Rätten att återkalla ett testamente innebär också att bevisbördan blir stor för den som utan ett original vill påskina ett testamentes giltighet.

Hade testamentet i stället förvarats hos en statlig nationell myndighet skulle det vara enkelt att hitta och dessutom vara ostridigt gällande äkthet. Ett liknande register finns redan i flera andra länder. Registreringen ska innebära att man som privatperson meddelar om testamentet och innehållet samt att arvingar kan ta del av ett testamente de vet är giltigt och i rätt version. Registreringen ska fungera som ett skydd för den som vill vara säker på att arvsfördelningen enligt testamentet följs.

Ett oberoende frivilligt register för testamenten och framtidsfullmakter med möjlighet till digital hantering borde därför vara att föredra. Det skulle även underlätta med ett centralt register när framtidsfullmakten ska användas då dagens ordning, att fullmakten ska sändas i original till banken, är ineffektiv och krånglig.

Dessa frivilliga register ska vara till för att den enskilde ska kunna säkerställa att hans eller hennes testamente eller fullmakt inte försvinner eller aldrig hittas och för att

säkerställa att den som getts en fullmakt enkelt kan använda den och att den sista viljan blir uppfylld.

Under senare år har frågan om ett testamentsregister i offentlig regi utretts och förslag har presenterats om hur ett sådant system kan utformas. Trots detta kvarstår behovet av att gå vidare med lagstiftning som säkerställer att testamenten och framtidsfullmakter kan registreras, återfinnas och hanteras på ett rättssäkert sätt.

Samtidigt uppstår nya frågor kring digital egendom. Allt fler människor lagrar fotografier, dokument, konton och andra personliga tillgångar digitalt. Den avlidnes integritet bör skyddas, och berörda myndigheter bör informera pensionärer och andra berörda grupper om hur digital egendom kan hanteras på ett genomtänkt och rättssäkert sätt.

Skriftlighets- och bevittnandekrav för fullmakter

Fullmakter har inte samma lagkrav om att vara skriftliga och bevittnade som testamenten och framtidsfullmakter har. Det är problematiskt i många fall och kan utnyttjas. Ett exempel är då en person är utsatt för ekonomiskt våld, om en före detta partner exempelvis utsätter personen för påtryckningar eller reella ekonomiska övergrepp där förövaren tar kontrollen över den utsattas ekonomi och liv. De låga kraven för fullmakter kan missgynna utsatta personer. En fullmakt är en utfästelse från en fullmaktsgivare till tredje man om att en särskilt utsedd person har rätt att företa rättshandlingar i fullmaktsgivarens namn. Det är av vikt exempelvis om någon själv inte har möjlighet att sköta sina bankärenden. Ofta är en fullmakt skriftlig och i vissa fall krävs det att den är skriftlig för att vara giltig, men det finns inga krav på att den ska vara bevittnad. Till skillnad från ett testamente eller en framtidsfullmakt där lagen stipulerar att fullmaktsgivarens underskrift ska bevittnas av två samtidigt närvarande vittnen, kan en fullmakt för att till exempel utföra bankärenden eller fastighetsköp mycket lätt förfalskas då den inte omfattas av samma formkrav. Det är rimligt att enklare typer av fullmakter, för att hämta ut ett paket åt någon eller liknande, inte har som krav på att vara bevittnade. Men det bör alltid vara krav på att en fullmakt är skriftlig och bevittnad för att utföra större ekonomiska åtaganden.

Översyn av gode män och förvaltare

Systemet med gode män och förvaltare behöver fortsatt utvecklas. Sverigedemokraterna har länge drivit frågan om behov av en översyn av systemet. Utredningen Gode män och förvaltare – en översyn (SOU 2021:36) uppmärksammade flera problem och lämnade förslag om bland annat mer insyn i ställföreträdares verksamhet, krav på ställföreträdares redovisning och förbättrad granskning.

Flera viktiga reformer har genomförts under senare år för att stärka ställföreträdarsystemet. Trots detta kvarstår frågor om kvalitet, rättssäkerhet och skyddet för den enskilde när uppdrag missköts eller inte kan utföras på ett tillfredsställande sätt.

En stor invandring har lett till en ökad belastning på systemet för ställföreträdare. För att lösa situationen kan andra lösningar behövas än att enbart förlita sig till människors goda vilja. Dessutom har det visat sig att systemet utnyttjats av personer som för ekonomisk vinning tagit sig an godmanskap för betydligt fler huvudmän än vad som är praktiskt möjligt att hinna med.

Av Riksrevisionens granskning Tillsyn av ställföreträdare och överförmyndare – Statens bristande ansvar för samhällets mest utsatta (RiR 2017:33) framgår att flera områden fortsatt behöver förbättras. Detta gäller bland annat tillsyn, organisation och kunskapsöverföring. Förutom förbättrad tillsyn behöver det finnas ett starkt skydd för den enskilde. Den enskilde ska ha rätt till ersättning för ekonomisk skada i de fall en ställföreträdare missköter sitt uppdrag. Skyddsnätet för utsatta människor måste vara starkt.

Det är lika viktigt att ställa tydliga krav på ställföreträdare från start som att någon ställer upp som ställföreträdare. Detta så att verksamheten håller hög kvalitet, att den som företräds får den hjälp han eller hon har rätt till och att alla inblandade vet vad som gäller. Det behöver införas regler om en rimlig maximal gräns för hur många personer en god man eller förvaltare får företräda. Detta för att undvika utnyttjande för ekonomisk vinning och för att säkerställa att uppdragen kan utföras med bibehållen kvalitet. När en god man eller förvaltare begär att få lämna sitt uppdrag bör processen fungera smidigt och rättssäkert, samtidigt som den enskildes behov av stöd säkerställs. Det behöver också finnas tydliga rutiner som gör att den som åtar sig ett uppdrag fullt ut förstår uppdragets omfattning, ansvar och skyldigheter.

Barnäktenskap

Inga barn i Sverige ska vara gifta, varken officiellt eller inofficiellt. Det förekommer att barn förs från Sverige och återkommer efter att ha gifts bort i ett annat land. Mörkertalet är stort. Många kommuner kan inte svara på hur många barn som saknas eller orsakerna till att de försvunnit, och handlingsplaner saknas i vissa fall för hur man ska agera när barn förs utomlands. Under senare år har lagstiftningen mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och hedersrelaterat förtryck stärkts, vilket är positivt. Arbetet måste dock fortsätta tills målet är uppnått att inga barn i Sverige ska utsättas för barnäktenskap eller äktenskapsliknande förbindelser.

Barnäktenskap och tvångsäktenskap innebär brott mot de mänskliga rättigheterna och mot svensk lagstiftning. Det kan ske genom tvång eller att en person genom påtryckningar förmås att gifta sig mot sin vilja. Ingen person i Sverige ska tvingas att ingå ett äktenskap den själv inte valt. Barn som utsätts behöver ett starkt skydd och samhället måste ha förmåga att ingripa tidigt när risker identifieras. Förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och närliggande företeelser behöver fortsatt följas upp och motverkas. Det är viktigt att få en tydlig bild av hur situationen utvecklas för att kunna sätta in effektiva åtgärder och förhindra att barn och unga tvingas in i äktenskap mot sin vilja. Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck måste hållas långsiktigt och uthålligt. Det gäller såväl förebyggande arbete som stöd till utsatta barn och unga. Trots att lagstiftningen har stärkts förekommer fortfarande barnäktenskap, tvångsäktenskap och andra former av hedersrelaterat förtryck. Det är därför viktigt att lagstiftningen följs upp så att skyddet för utsatta personer verkligen efterföljs i praktiken.

Barnäktenskap är en grov orättvisa och ett grovt övergrepp mot barnets grundläggande rättigheter. Därför kräver Sverigedemokraterna ett starkt barnrättsperspektiv då barns rättigheter och självbestämmande alltid ska väga tyngre än hederskrav eller familjers förväntningar. Inga barn i Sverige ska behöva leva under hot om att giftas bort eller tvingas in i äktenskapsliknande relationer. Arbetet mot barnäktenskap och tvångsäktenskap bör därför fortsatt stärkas.

Clara Aranda (SD)

Dennis Dioukarev (SD) *Denice Westerberg (SD)*